

Жанета Вангели, ликовен уметник

АКО ЈА ПРИФАТИТЕ ОВАА СРЕДИНА, ТАА СТАНУВА НЕВЕРОЈАТНО ИНСПИРАТИВНА

Кога пред неколку години во Скопје се отвораше Сорос центарот за современи уметности (SCCA), денес преименувана во СЦХ галерија, првата изложба во новиот галериски простор беше проектот "Ек- FYROMизам, или за неиреснај- најта желба за вечност" на Жанета Вангели. Деновиве во Јајонија, по неколку европски презентации, е отворена изложбата "Зрачења - Нова македонска ликовна уметност" со дела од неколку автори, меѓу кои и Жанета Вангели

Додека го договараме и го правиме овој разговор на македонската ликовна сцена се случуваат "неликовни" собитија (аферите околу Зимскиот салон). Го допира ли сето тоа твојот свет, имаш ли потреба да се браниш од сето тоа и дали таквите баналности, воопшто, влијаат на тебе?

● На секоја ликовна сцена, за жал, се случуваат "неликовни" собитија. Погрешно е да се имаат конкретни очекувања во однос на луѓето што се занимаваат со естетика. Етиката ѝ е иманентна на естетиката, но и во сферите што се занимаваат директно со самата етика се случуваат неетички собитија, а сето тоа е карактеристично и за светот. Процирањето на сопствениот идеализам во другиот секогаш е проследено со разочарување и е знак на наивност. Оние кои се инволвирани во естетиката имаат само поинакви, но не и помали страсти од другите, и се далеку пософистицирани во нивната "реализација", што воопшто не го олеснува товарот. Тоа не само што го допира мојот свет, туку сите ние сме во тој ист

свет; а бидејќи јас сум решила да го проучам токму тој свет, секако ги ацептирам и увидите преку негативните примери.

Веќе подолго време во Европа и во светот кружи една изложба која има прилично манифестен наслов - "Нова македонска ликовна уметност". Ти и дел од твоето творештво сте дел од таа изложба. Дали рамката на таа изложба е доволна за твоите замисли и амбиции?

● Изложбата "Зрачења - Рецентна македонска ликовна уметност" е во секој случај многу интересна рамка за она што јас го правам, пред сè со оглед на моите колеги и на нивните дела во оваа селекција на кураторот Соња Абаџиева, и на одличниот, ретко толку темелно изработен, каталог.

Никогаш не конструирам конкретни замисли за тоа како и каде ќе излагам, се трудам целокупната енергија да ја анализирам во креацијата, зашто, всушност, нема ништо полесно од тоа делото потоа да се "покаже" и да се комуницира преку него; тоа е дури и неминовно, освен ако артифицијално не

ги затворите вратите кон надворешниот свет. А никогаш не може да недостигаат адекватни места, крајниот екстрем е да се направи изложба дома или во работниот простор - тоа е можно секогаш и за секого, значи тоа не е проблем. Најголемите случувања се оние пред тоа...

Припаѓаш на една група автори кои како да не му припаѓаат на кругот ликовни уметници, во вообичаената смисла на зборот. Како да "живеете" и да создавате во паралелен свет. Ако мојот впечаток е точен, прашувам колку е тоа свесен избор и дали има систем во сето тоа? Можно ли е така да функционира една група автори?

● Ако така велиш, тогаш е можно еден од аспектите на моето живеење и работење да е таков како што ти го доживуваш. Без оглед на тоа како ќе се означат тој "паралелен" свет, изборот е пред сè и во секој случај многу свесен. Системот на функционирање може да се именува како апофатичен, т.е. крајното, совршено решение од позиција на несовршеното човечко битие не

може да се дефинира или да се именува, но затоа, пак, одлично се препознава сè што не е пожелно и што не е корисно за тоа решение, и по пат на селекција, бавно но систематски, се доближуваме до конечното решение.

Не само што е можно да се функционира на тој начин, туку тоа е и еден од најпрекрасните начини да се живее во светот, во оној едниот, со безброј димензии, кои функционираат синхронно и, ако тоа се види - "измирени" една со друга.

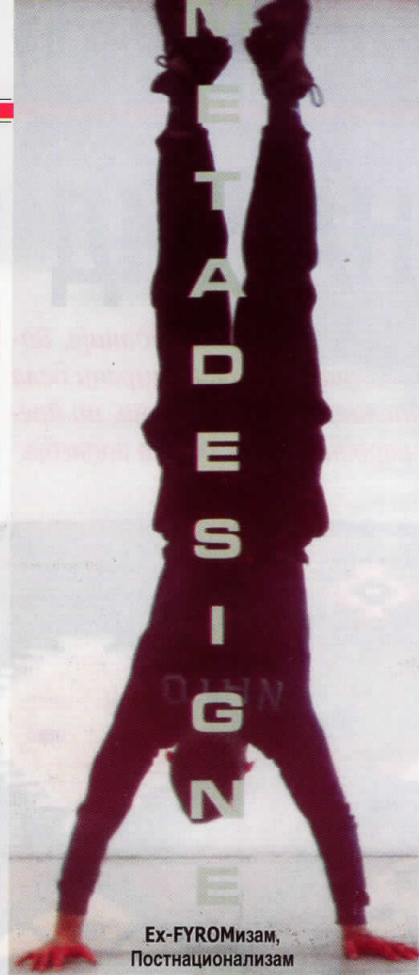
Дали некогаш си се запрашала зошто го работиш сето тоа. Си се обидела ли некогаш да се замислиш себеси во некоја друга улога/функција?

● За жал, можам/можев да се замислам себеси во многу други улоги, од причина што мислам дека светот е пребогат со сензации - физички, ментални и духовни, и дека сите тие се достоини да им се посвети внимание; а сето тоа се мултиплицира, зашто како што одминува времето, така го пронаоѓам Убавото во сè повеќе и во сè посуштилни простори. Велам за жал, зашто човекот е физички условен, и ако сака максимално да реализира некоја идеја, неминовно жртвува други идеи. А можеби т.н. жртва е само негова илузија, зашто во секоја комплексна идеја/дело се сублимирани сите негови други идеи и искуства, и практикувајќи го доследно ова тој всушност само "вежба" за да не се врзува премногу за нештата, па макар тоа биле само идеи.

Прашањето зошто го работам ова е добро прашање, на кое има сигурно неколку одговори; најдоминантната причина можеби е фактот што ова е еден од најнематеријалните начини да се живее во светот.

Дали одгласот на средината во којашто работиш е оној очекуваниот од твоето "трошење" на енергијата за да покажеш некои работи на твојот особен јазик?

● Односот меѓу поединечното и колективното по сè изгледа е ист, без оглед на тоа дали индивидуата е уметник или не (иако мислам дека сите се или можат да бидат уметници), па така, само тогаш кога поединецот автархично го работи она на што му се посветил, без оглед на социјалниот успех или неуспех тој може да се каже дека правилно ја насочува својата енергија.

Ex-FYROMизам,
Постнационализам

Noli Me Tangere или Господин
кој се симнува по скали, диптих
(од изложбата "Зрачења")

Оваа независност се стекнува и не е утописки идеализам, т.е. се работи за слобода која му е дадена на човекот, но која тој ја заборавил поради многу, повторно социјални причини (една од актуелните причини за амнезијата е "пазарниот фундаментализам" во развиените општества, во помалку развиените останува "само" славољубието, поради отсуството на капитал).

Поради оваа слобода, немам и не мислам да имам очекувања од средината во којашто работам. Тоа не значи дека не сакам да комуницирам, напротив, комуникацијата е алфа и омега на размената

на енергиите, како помеѓу индивидуалното и колективното, така и помеѓу колективното и апсолутното. Што се однесува до оваа средина, комуникацијата е крајно интересна и стимулативна. Ако ја прифатите оваа средина, таа станува неверојатно инспиративна.

Еден одреден период живееше и се усовршуваше во странство. Дали навистина на доследниот и посветениот уметник му е сеедно каде работи и каде живее?

● Генерално кажано, да.

Некогаш човекот ја следи својата волја, некогаш нема услови за тоа; но дали е подобро човек да управува максимално со својата волја или не, е мистично прашање, и што е, всушност, најдобро за човекот, исто така.

Гледаш ли некои нови уметнички трендови надвор од оние поврзани со технологијата и со синкретизмот?

● Трендот, сам по себе, веќе претставува ограничување на уметничкиот чин и негово сведување на она што е популарно во моментот. Притоа не мислам на вулгарната популарност, туку на онаа најпрефинетата, етерична, уште неискажана и од теоријата уште

неизбанализирана популарност, која се манифестира како пожелност на највисокото ниво на институционалните елити. Паралелно на оваа стварност, непрестајно и неуморно со децении создаваат суперталентирани уметници надвор од променливиот тренд на своето време; јавноста "познава" малкумина од нив, некои од нив на нивна 50 или 60-годишна возраст, а повеќето остануваат непознати за неа. Тоа значи дека во уметноста непрестајно се случува нешто ново што јавноста не го

знае и тоа е живиот, незапирлив, всушност најважен процес. Трендот црпи енергија и живее токму од овој непресушен извор.

За пример ќе споменам уметници кои воопшто немаат афинитет кон новите технологии и кои сликаат онака како што се сликало пред 100 или 200 години. Тие се прилично ретки, и во последните години се нарекуваат (оние што ѝ се познати на јавноста) претставници на "Новата фигурација".

Во недостиг на тренд, тие се или стануваат тренд. □

Зоран БОЈАРОВСКИ